

Джус Олександр Анатолійович

Військовий інститут Київського національного університету

імені Тараса Шевченка (м. Київ, Україна)

<https://orcid.org/0000-0003-4572-6860>

e-mail: aldzhus@ukr.net

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ОСНОВИ ВЕДЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНОЇ ВІЙНИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ ЗБРОЙНОЇ АГРЕСІЇ РФ ПРОТИ УКРАЇНИ

Резюме

Інформаційні війни реалізуються конкретними інструментами, способами, прийомами, технологіями тощо, але обов'язково у множині, спільно, на різних рівнях, адже інформаційне середовище з його інформаційними потоками та інформаційні впливами різного роду, характеризується сукупністю динамічних факторів, що здатні чинити на людину прямий або непрямий, негайний або відстрочений вплив.

Особливим каталізаторами та носіями інформаційних воєн стали мас-медіа. Критичний дискурс щодо цієї нової медіареальності, інспірованої державами, що підтримують агресивну геополітику, також спирається на здобутки психології, представлений нею комплекс знань щодо масифікації психіки людини-адресата, маніпуляційних прийомів як складника комунікативних технологій.

В умовах ведення проти України з боку російської федерації інформаційної війни, яка спрямована на нав'язування певних ідеологічних стереотипів, дослідження концептуальних основ, глибоке розуміння механізмів та взаємообумовленостей ведення інформаційної війни є надактуальним питанням для забезпечення національної безпеки і оборони України.

Ключові слова: інформаційна війна, інформаційна безпека, агресія рф проти України

Вступ

Інформація завжди відігравала ключову роль у житті суспільства і держави. Ще з давніх-давен наділені владою державні мужі розуміли, що володіння інформацією дає перевагу над іншими, дозволяє перемагати, тримати у покорі та ефективно контролювати. На сьогоднішній день реальною владою володіє той, хто формує інформаційні потоки та керує ними. В епоху ХХ ст. інформаційні війни виходять на перший план не лише у військовому але й у мирному житті і якщо, за визначенням Клаузевіца, війна є продовженням політики іншими засобами, то нині маємо політику, як продовження війни іншими засобами. Інформаційний простір став полем основних баталій країн, політичних груп, ТНК та ін. [1].

Велике теоретичне та практичне значення у сфері інформаційної безпеки мають застереження Вернадського про те, що могутня сила інформації та наукових знань може бути використана не лише для добра, а й для зла, зокрема, для ведення війн. Він часто засуджував Першу світову війну, вважаючи її «одним з величезних проявів варварства людства», «світовою бійнею», яка призвела «безглуздої загибелі більше десяти мільйонів людей». Вернадський висловлював занепокоєння посиленням у 20–30-х роках фашизму та мілітаризму в Італії, Німеччині, Японії, попереджав про небезпеку розв'язання Другої світової війни. «Ми, застерігав він, — стоїмо перед готовими до взаємного знищення численними державними організаціями — напередодні нової різанини» [2, с. 246].

Безпосередній спосіб впливу інформації на свідомість означає апелювання до переконань людей, звернення до їхнього розуму із застосуванням раціональних аргументів, логіки. При цьому суб'єкт інформаційного впливу, звертаючись до розуму людей, неодмінно враховує реальну обстановку, суспільно-політичну ситуацію, розстановку сил, інтереси людей, що склалися на даний момент у тому чи іншому середовищі. «В сучасних обставинах дуже важливо вивчати і враховувати психічні стани, політичні настрої народних мас. Дослідження громадської думки дають можливість враховувати не тільки те, що лежить на поверхні, а й приховані психологічні тенденції політичних процесів, а відповідно до цього й обирати такі заходи, які були б адекватними наявній ситуації» [3, с. 246]. Все це необхідне для розуміння цільових аудиторій, формулюванні наративів та меседжів, які будуть ефективні під інформаційного (психологічного) впливу на громадську думку.

Мета статті — розкрити сутність та ключові показники інформаційної війни в сучасних умовах збройної агресії рф проти України.

Методи дослідження

Діалектичний метод використовувався при визначенні взаємовпливів між у інформаційній війні росії проти України та інформаційною безпекою

України, метод аналізу документів — під час дослідження нормативно-правової бази з питань інформаційних війн, структурно-функціональний метод — для аналізу інституційної бази у сфері інформаційних війн. При класифікації та аналізу історіографічних джерел і літератури використовувались історичний, хронологічний, логічний та емпірико-аналітичний методи дослідження.

Порушену у статті проблематику досліджували такі вчені як В. Бех, О. Білорус, В. Горбатенко, О. Дубас, О. Зернецька, В. Коляденко, Я. Любивий, В. Лях, Г. Почепцов, К. Райда, О. Соболев, О. Соснін, Т. Кремень та інші. Окремо слід зауважити, що напрацювання російських дослідників, поряд з українськими, беруться до уваги не лише з огляду на певну інформативність, а й у контексті розв'язаної росією широкомасштабної війни (у т. ч. інформаційної війни) проти України.

Результати

Інформаційна зброя, як основний засіб ведення інформаційної війни, з необхідністю потребує суб'єктів, здатних використовувати в корисливих та злочинних цілях специфічні властивості інформації та пов'язані з нею технології. Як наслідок, створені на користь людині, суспільству, державі методи та засоби розширення можливостей соціальної комунікації, починають слугувати деструктивним завданням ведення інформаційних війн. Відповідно, поряд з раціональними способами впливу на свідомість існують також ірраціональні (метод «великої брехні» Й. Геббельса, пошук ворогів, повторення шаблонних фраз з метою закріплення певного набору пропагандистських кліше). Однак ці технології — уже вчорашній день. Сьогодні вже йдеться про комп'ютерну віртуальну реальність як певний полісемантичний простір, входження в який «дозволяє людині включитися в нову реальність, діючи за правилами цієї ігрової реальності, при цьому вносячи зміни і, створюючи нові правила» [4, с. 389].

Британський науковець Ендрю Ратмелл вважає, що інформаційна зброя є зброєю масового спотворення, на протиположність зброї масового знищення. Серед причини, через які необхідний контроль за інформаційним зброєю він вважає, що міжнародні інформаційні мережі формують динамічну і за своєю природою нестабільну систему. У подібній системі будь-яке втручання в інформаційну діяльність може мати далекосяжні і непередбачувані наслідки. Крім того зброя масового спотворення загрожує довірі між країнами [5].

З'явившись наприкінці 80-х років ХХ століття, термін «інформаційна війна» швидко набув популярності; з плином часу виникла велика кількість тлумачень інформаційної війни, що призвело до плутанини у розумінні цього явища. Термін «інформаційна війна» пройшов відчутну еволюцію, він часто піддавався спробам пристосувати його до конкретних

войовничих інформаційних атак. Тому актуалізується проблема уточнення поняття інформаційної війни за умов повномасштабної війни російської федерації проти України [6, с. 3].

У 1996 році у доповіді американської корпорації «RAND», підготованій з ініціативи Міністерства оборони США, «Стратегічно-інформаційна війна. Нове обличчя війни» було подано розгорнуте визначення терміну «інформаційна війна». Її характеризують як протистояння в інформаційному просторі, посилаючись на те, що, хоч він є абстрактним, але існує так само, як повітряний, водний, суходільний. Основним об'єктом захисту і — водночас — нападу у війні такого типу є інформаційна інфраструктура [7].

У 2011 році у США було створено так звані «кібернетичні війська» — спеціалізовані структури боротьби з інформаційними нападами з боку ворожих країн; ці структури також займаються формуванням позитивного іміджу США в очах світу. Очолив ці війська генерал Кід Александер, колишній очільник знаменитого агентства уряду США з досліджень у галузі аеронавтики й космічних польотів «NASA». Тепер кіберкомандування США здійснює Майкл Роджерс [8].

Від часу свого виникнення термін «інформаційна війна» пройшов відчутну еволюцію. Адже спочатку він був дуже популярним, але потім, із запровадженням сучасних комп'ютерних технологій, цивілізований світ намагався уникати вживання цього терміну, замінивши його на поняття «кібернетична війна» [7]. Найбільше підтримували ці зміни у США, найменше — в росії. російська федерація винесла на розгляд Генеральної асамблеї ООН питання про заборону так званої інформаційної зброї, бо, на думку політичного керівництва цієї країни, ця зброя нібито є зброєю масового знищення. росія стверджувала, що цією зброєю на належному рівні володіють лише США, а всі інші країни — ні. В росії і досі на законодавчому рівні застосовують термін «інформаційна війна», а термін «кібернетична війна» використовують переважно спецслужби. Натомість, у США всляко заперечували подібні твердження і поступово замість терміну «інформаційна війна» стали використовувати «інформаційна операція» [7].

Якщо війна — це відкрите збройне протистояння, то інформаційна війна в Україні з боку росії — це латентне нанесення словесного удару, адже не кожен реципієнт може зрозуміти, що на нього намагаються вплинути за допомогою навіювання пропаганди. Явище інформаційної війни спрямоване на те, щоб систематично і повністю впливати, а, відповідно, і змінювати людську свідомість. Адже інформаційна війна — це війна слів, зображень, трактувань, контекстів, це — медійне протистояння, яке змінює думки, дезорієнтує людей, відтак, переформатовує їх світогляд з певною корисливою політичною метою [6, с. 15].

Найбільш авторитетний український дослідник інформаційних війн Георгій Почепцов, праці якого носять науковий систематичний характер, вважає, що інформаційна війна — це комунікативна технологія впливу на масову свідомість, яка має або короткострокову або довгострокову мету [9, с. 20]. Він зазначає, що головною метою інформаційних операцій є дестабілізація керівних ланок держави, перш за все військових, з метою впливу на суспільну свідомість [9, с. 169].

Професор Василь Лизанчук трактує інформаційну війну як трамплін для розгортання справжнього збройного протистояння [10, с. 13].

Цікавим є дослідження в галузі інформаційних війн науковців з галузі безпеки інформаційних технологій, доктора технічних наук Володимира Хорошка та кандидата технічних наук Юлії Хохлачової. Вони виділяють два типи інформаційної війни — електронну та психологічну. Перша здійснюється шляхом впливу на засоби теле- та радіозв'язку, комп'ютерних мереж. А друга — за допомогою різних методів пропаганди, яка впливає на свідомість населення [11, с. 284].

Американський дослідник інформаційних війн Уїн Швартоу трактує інформаційну війну як електронне протистояння, у якому головною ціллю є інформація, яку треба захопити та знищити [12, с. 17].

Найбільш ґрунтовне на сьогодні визначення інформаційної війни запропонував американський науковець Мартін Лібікі. Він виокремив типологію інформаційної війни і на основі цієї типології обґрунтував її визначення, завдання та мету. Згідно з його дослідженням, саме завдяки збору, передачі, захисту, маніпулюванню, спростуванню, запереченню, знищенню інформації можна встановити перевагу над противником. Це і буде інформаційною війною. Мартін Лібікі окреслив завдання інформаційної війни — це не знищення фізичної сили, а знищення соціуму [13].

Найстарішим та найвідомішим терміном не лише в Україні, а й у світі, який є тотожним інформаційній війні є «пропаганда». Особливо це явище асоціюється з Йозефом Геббельсом, який у часи Другої світової війни був обличчям гітлерівської пропаганди. Утім, розглянувши визначення пропаганди, стає зрозумілим, що кожен науковець також трактує цей термін по-своєму. Наприклад, дослідник із США Джеймс Браун називає пропаганду системою поглядів, які базуються на впливі на емоційний стан інших [14, с. 82].

Американські науковці Гарт Джоветт і Вікторія О'Доннел називають пропаганду наперед прихованою спробою сформуванню сприйняття, розум і поведінку суспільства для досягнення корисливих цілей [15, с. 4].

У ході широкомасштабної війни росії проти України виникає гостра потреба у точному номінуванні понять «інформаційна війна», «інформаційна агресія» та «пропаганда», які стали причиною розгортання бойових дій на території східної України. Згідно з цим дослідженням, як іноземні,

так і вітчизняні дослідники зводять ці поняття до одного розуміння: це технології, які мають обіг в інформаційній сфері, носять маніпулятивний характер і спрямовані на те, аби ввести в оману якомога ширше коло споживачів для виведення з ладу процесів управління суспільством і його чинники [9, с. 168].

Український дослідник В. Петров зазначає, що джерела воєнних загроз виявляються, як правило, у сфері воєнно-політичних відносин. Їх ознаки виявляються, зокрема в активізації інформаційно-психологічного протиборства й диверсійно-розвідувальної діяльності держав. Такими ознаками є: — різке загострення протиріч і вступ їх у завершальну стадію підготовки до використання сили; — створення конфронтуючою стороною необхідних угруповань збройних сил та інших військових формувань і засобів, здатних до виконання завдань; — рішучість політичного керівництва конфронтуючої сторони використати військову силу; — організація широкої підтримки масами вибраного керівництвом курсу на силове вирішення конфлікту; — різка активація психологічної й інформаційної боротьби; — дипломатичні демарші, жорсткість військово-економічної блокади; — проведення мобілізації (повної або часткової) у країні; — наявність сприятливої військово-політичної обстановки для розв'язання військового конфлікту [16, с. 68].

У першу чергу росія розпочала повномасштабну війну проти України з метою реалізувати ідею возз'єднання країн колишнього СРСР та геополітичного перерозподілу євразійського простору під проводом Москви. Особливої ваги ця ідея набула за часів президенства в. путіна. Саме переформатування системи міжнародних відносин, де б росія мала статус наддержави стало прихованою головною метою кремля. Україна є надважливою у його геополітичних планах, адже саме вона стала лінією зіткнення демократичних і авторитарних цінностей. Тому, коли перемогла революція Гідності і український народ обрав діаметрально протилежний шлях розвитку росія не могла прийняти це. Погоджуємося з тезою дослідження Центру глобалістики «Стратегія XXI», де вказано, що не дивлячись на пропаговану міць, росія боїться прямого зіткнення із Заходом, особливо з НАТО, оскільки економічний і військовий потенціал сторін в разі відрізняться не на користь кремля. Це стало причиною обрання моделі гібридної війни [17].

Поширення ідей «русского мира», завуальовано містить Стратегія розвитку інформаційного суспільства в російській федерації на 2017—2030 роки, де вказано, що для формування інформаційного простору знань необхідно: створити умови для популяризації російської культури і науки за кордоном, в тому числі для протидії спробам спотворення і фальсифікації історичних та інших фактів; встановити стійкі культурні та освітні зв'язки із співвітчизниками, які проживають за кордоном,

іноземними громадянами і особами без громадянства, які є носіями російської мови, в тому числі на основі інформаційних і комунікаційних технологій [18]. На практиці це ж означає використовувати пропагандистські ЗМІ за кордоном для розповсюдження спотвореної кремлівської ідеології. Така політика Росії була досить успішною у східних регіонах України та в Криму. Як зазначає Є. Магда, завдяки відсутності державної цензури та комерційному характеру українських видань, радіостанцій і телеканалів, росія досить легко перебрала під свій контроль інформаційний простір України і насатила його інформаційною продукцією російського шоу-бізнесу [19, с. 290]. Більше того, на ЗМІ Кремль завжди покладав особливу місію, і розглядав їх як інструмент підтримки своїх інтересів. Телебачення, кіностудії, радіо та інші ЗМІ розглядалися як важливі складові національної безпеки.

Про це, зокрема свідчить й створення так званого Центру інформаційного протидіяння — управління у структурі окупаційних військ РФ в Україні, створене керівництвом Генштабу РФ для підвищення ефективності ведення інформаційної війни проти України. Центр підпорядковується Центру територіальних військ Південного військового округу РФ. За даними Головного управління розвідки Міністерства оборони України його основними напрямками діяльності є:

- дискредитація політичного керівництва та командування Збройних Сил України, провокування недовіри до них;
- формування думки про поширення в Україні расизму та міжнаціональної нетерпимості;
- переконання міжнародної спільноти у систематичних порушеннях українською владою режиму припинення вогню та приховане нарощування ЗС України сил та засобів вздовж лінії розмежування з метою відновлення активних бойових дій;
- створення негативного іміджу сил АТО (ООС) шляхом звинувачення українських військовослужбовців у скоєнні злочинів та протиправних дій, зокрема стосовно цивільного населення;
- деморалізація українських військовослужбовців;
- формування антиукраїнських настроїв у населення тимчасово окупованих територій України [20].

Основні напрямки та способи маніпулятивних психоінформаційних технологій РФ відносно України характеризує й П. Шевчук. До таких він відносить:

- поступове пониження міжнародного іміджу України з метою послаблення її геополітичного значення;
- відповідне дозування та спотворення інформації з метою дестабілізації ситуації та впровадження власної політики «керovanого хаосу»;

– формування стереотипу меншовартості та вторинності українців, а також відповідне руйнування почуття нації та народу; – домінування російської мови, культури та традицій для утвердження самоіндефікації при одночасному витісненні української мови та культури [21].

росія у своїй практиці ведення інформаційної війни використовує принципи пропагандистської концепції Геббельса, такі зводяться до наступних тез: – пропаганда має бути спланована і вестися з однієї інстанції; – тільки авторитет може визначити, істиним чи фальшивим має бути результат пропаганди; – чорна пропаганда має характеризувати події та людей відмінними фразами чи гаслами; – для кращого сприйняття пропаганда має викликати інтерес в аудиторії і передаватися через привабливе увазі середовище комунікацій [22].

Інформаційна кампанія в російських ЗМІ, що супроводжує збройний конфлікт на сході України, повністю слідує теорії російського вченого А. Манойло, який вважає, що «інформаційно-психологічна війна – це і є бойові дії, сплановані відповідно до піар-сценаріїв, мета яких – не знищення живої сили і техніки противника, а досягнення бажаного для сторін піар-ефекту. Продукт сучасної операції інформаційно-психологічної війни – це зведення новин ЗМІ у форматі журналістського репортажу» [23].

Українська дослідниця інформаційної безпеки України І. Валюшко виокремила такі основні методи інформаційної агресії проти України: 1) дезінформування; 2) маніпулювання; 3) пропаганда; 4) диверсифікація громадської думки; 5) психологічний тиск; 6) поширення невизначеностей та створення хаосу; 7) кібератаки тощо. Інструменти російської інформаційної війни мають широкий спектр і обираються в залежності від поставлених цілей. Класичними інструментами являються ЗМІ, «Інтернет-тролі», «боти», тексти, відео, аудіо, зображення, меми, тощо. Разом з тим інструментами інформаційної війни можуть являтися окремі політичні, громадські і навіть релігійні групи. Головним завданням Кремля стало «підірвати» Україну зсередини, створити переконання, що Україна та українці нерозривно пов'язані з образом росії як євразійської держави. Таким чином, інформаційна сфера є найбільш вразливою у безпековому секторі України, виявивши проблеми і в законодавчій та інституційних сферах. Усю військову кампанію на території нашої держави вирізняє інформаційно-диверсійний компонент, а інформаційно-психологічний фактор є визначним у перебігу російсько-українського конфлікту [24, с. 181].

Отже, військова агресія росії проти України активно супроводжується інформаційною війною. Оскільки мас-медіа є основним джерелом інформування суспільства, то саме вони найбільш ефективно впливають на формування громадської думки. У часи глобалізації суспільства мас-медіа стали невід'ємним складником життя сучасної людини, вони здатні деформувати сприйняття дійсності, що призводить до відчутних суспільних

наслідків. Яскравий приклад тому — інформаційна війна з боку росії щодо України, ця війна супроводжує широкомасштабного вторгнення росії в Україну, ведення нею бойових дій з численними людськими жертвами та руйнацією перспективних галузей економіки [6, с. 13].

Висновки

Агресія рф проти України — безпрецедентне явище сучасних міжнародних відносин, здійснене всупереч міжнародним нормам та інтересам стабільності на Європейському континенті. Втім реалізація агресивних планів не стала одномоментним рішенням з боку керівництва росії, а виявилась втіленням довготривалого політичного курсу, невід'ємним компонентом якого була і залишається інформаційна війна.

В основі сучасної концепції інформаційної війни знаходиться явище медіаперцептивної комунікації, що становить інформаційно-смысловий аспект перцептивної та постперцептивної взаємодії глядача з візуальним медіатекстом, в якому репрезентовано візуально-смысловий конструкт іншої людини/інших людей. Результатом такої взаємодії може бути утворення нової образно-смыслові структури реципієнта.

Список посилань

1. Валюшко І. О. Основні виклики і загрози в епоху інформаційних війн. Науковий вісник Дипломатичної академії України. Зовнішня політика і дипломатія: традиції, тренди, досвід. Частина II. Серія «Політичні науки» / За заг. ред. В. Г. Ціватого, Н. О. Татаренко. 2016. С. 142–147.

2. Картунов О., Маруховський О. Інформаційне суспільство: аналіз політичних аспектів зарубіжних концепцій: Монографія. Київ: Університет економіки та права «Крок», 2012. 344 с.

3. Панарин І. Н. Информационная война, PR и мировая политика. Учебное пособие для вузов. Москва: Горячая линия — Телеком, 2006. 352 с.

4. Могилевская Г. И. Виртуальное пространство как выражение игровой природы постмодернистского сознания. Культура глобального информационного общества: противоречия развития / отв. ред. А. В. Костина; ред. колл.: А. И. Шендрик и др.: сб. науч. статей. Москва: Изд-во Моск. гуманит. ун-та, 2010. С. 388–395.

5. Rathmel A. The Information revolution and the Environment of Future Conflict. URL: <https://apps.dtic.mil/sti/pdfs/ADA331261.pdf>

6. Семен Н. Ф. Російські інтернет-ресурси як чинник інформаційної війни проти України (на прикладі сайтів «Правда. Ру» та «Российский диалог»). Дис. к. соц. к. Міжнародний економіко-гуманітарний університет імені акад. С. Дем'янчука. Рівне. 2018. 260 с.

7. Molander Roger C. Strategic information warfare: a new face of war / Roger C. Molander, Andrew S. Riddile, Peter A. Wilson. URL: http://www.rand.org/pubs/monograph_reposts/MR661.html

8. Ожеван М. Інформаційні війни: курс онлайн лекцій // Prometheus. URL: http://courses.prometheus.org.ua/courses/KNU/102/2015_T2/about.

9. Почепцов Г. Г. Інформація и дезінформація. Київ: Ника-Центр, 2001. 256 с.

10. Лизанчук В. В. Антиукраїнська інформаційна агресія в телерадіопросторі Росії та України. Наукові записки Інституту журналістики. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nzizh_2014_56_5

11. Хорошко В. О. Інформаційна війна. ЗМІ як інструмент інформаційного впливу на суспільство. Частина 1. / В. О. Хорошко, Ю. Є. Хохлачова. Інформаційна безпека. 2016. № 22 (3). С. 283–288.

12. Schwartz W. (1997). An introduction to information warfare. War in the information age: new challenges for U.S. security policy. Washington etc., 1997.

13. Лібікі М. Що таке інформаційна війна? URL: <http://viysko.com.ua/tehnologiji-voyen/martin-libiki-shho-take-informacijna-vijna/>

14. Brown J. A.C. Techniques of persuasion: from propaganda to brainwashing. Harmondsworth, 1963. P. 82.

15. Jowett J.C., O'Donnell V. Propaganda and persuasion. Newbury Park etc., 1992. P. 4.

16. Петров В. В. Воєнно-інформаційна безпека України за умов посилення загроз інформаційних війн: дис. канд. політ. наук: 21.01.01. Київ, 2010. 181 с.

17. Гибрессия Путина. Невоенные аспекты войн нового поколения. URL: https://geostrategy.org.ua/images/Hybression_finversion.pdf

18. О Стратегии развития информационного общества в российской федерации на 2017–2030 годы. Указ президента российской федерации от 09.05.2017 № 203. URL: <http://kremlin.ru/acts/bank/41919>

19. Магда Є. В. Гібридна війна: вижити і перемогти. Харків: Віват, 2015. 304 с.

20. Центр інформаційного протиборства (ПФ). URL: [https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%A6%D0%B5%D0%BD%D1%82%D1%80_%D1%96%D0%BD%D1%84%D0%BE%D1%80%D0%BC%D0%B0%D1%86%D1%96%D0%B9%D0%BD%D0%BE%D0%B3%D0%BE_%D0%BF%D1%80%D0%BE%D1%82%D0%B8%D0%B1%D0%BE%D1%80%D1%81%D1%82%D0%B2%D0%B0_\(%D0%A0%D0%A4\)](https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%A6%D0%B5%D0%BD%D1%82%D1%80_%D1%96%D0%BD%D1%84%D0%BE%D1%80%D0%BC%D0%B0%D1%86%D1%96%D0%B9%D0%BD%D0%BE%D0%B3%D0%BE_%D0%BF%D1%80%D0%BE%D1%82%D0%B8%D0%B1%D0%BE%D1%80%D1%81%D1%82%D0%B2%D0%B0_(%D0%A0%D0%A4))

21. Шевчук П. Інформаційно-психологічна війна Росії проти України: як їй протидіяти. URL: http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAG E_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/DeVr_2014_13_11.pdf

22. Жуковская Д. Йозеф Геббельс — теоретик СМИ Третьего Рейха. URL: http://www.historicus.ru/joseho_Gebbels_teretik_SMI_Tretyego_Reiha/

23. Манойло А. В. К вопросу о содержании понятия «информационная война». URL: <http://ashpi.asu.ru/ic/?p=1552>

24. Валушко І. О. Інформаційна безпека України в контексті російсько-українського конфлікту. Дис. к. політ. н. Дипломатична академія України при МЗС України. Київ, 2018. 210 с.

References:

1. Valyushko, I.A. (2016). Main challenges and threats in the era of information wars. Scientific Bulletin of the Diplomatic Academy of Ukraine. Foreign policy and diplomacy: traditions, trends, experience. Part II. Series «Political Sciences» / Under the general. ed. V. G. Tsivaty, N. A. Tatarenko, 142–147 [in Ukrainian].

2. Kartunov O. & Marukhovsky O. (2012). Information society: analysis of political aspects of foreign concepts: Monograph. Kyiv: University of Economics and Law «Step», 344 p. [in Ukrainian].

3. Panarin, I.N. (2006). Information war, PR and world politics. Textbook for universities. Moscow: Hotline — Telecom, 352 p. [in Russian].

4. Mogilevskaya, G.I. (2010). Virtual space as an expression of the game nature of postmodern consciousness. Culture of the global information society: contradictions of development / otv. ed. A. V. Kostina; ed. coll.: A. I. Shendrik and others: Sat. scientific articles. Moscow: Publishing house Mosk. humanit. un-ta, 388–395 [in Russian].

5. Rathmel, A. Information revolution and ecological nature. URL: <https://apps.dtic.mil/sti/pdfs/ADA331261.pdf>

6. Semyon N.F. (2018). Russian Internet resources as a factor in the information war against Ukraine (on the example of the Pravda. Ru and Russian Dialogue websites). Dis. K. social. j. International University of Economics and Humanities named after acad. S. Demyanchuk. Smooth. 260 p. [in Ukrainian].

7. Molander, Roger C. Strategic information warfare: in the new side of war / Roger C. Molander, Andrew S. Riddile, Peter A. Wilson. URL: http://www.rand.org/pubs/monograph_reposts/MR661.html

8. Ozhevan, M. Information wars: a course of online lectures // Prometheus. URL: http://courses.prometheus.org.ua/courses/KNU/102/2015_T2/about.

9. Pocheptsov, G.G. (2001). Information and disinformation. Kyiv: Nika-Center, 256 p. [in Ukrainian].

10. Lizanchuk, V.V. Anti-Ukrainian information aggression in the television and radiospace of Russia and Ukraine. Scientific notes of the Institute of Journalism. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nzizh_2014_56_5 [in Ukrainian].

11. Khoroshko, V.O. (2016). Information war. Mass media as a tool of information impact on society. Part 1. / V. O. Khoroshko, Yu. E. Khokhlacheva // Information security, 22 (3), 283–288 [in Ukrainian].

12. Schwartau, W. (1997). Introduction to information warfare // War in the information age: new challenges for U.S. security policy. Washington etc.

13. Libiki, M. What is the information war? URL: <http://viysko.com.ua/tehnologiji-voyen/martin-libiki-shho-take-informacijna-vijna/>

14. Brown, J.A.C. (1963). Techniques of persuasion: from propaganda to brainwashing. Harmondsworth, P.82.

15. Jowett, J.C. & O'Donnell, V. (1992). Propaganda and persuasion. Newbury Park etc., 4.

16. Petrov, V.V. (2010). Military information security of Ukraine in the context of increasing threats of information wars: dis. cand. polit. Sciences: 21.01.01. Kyiv, 181 p. [in Ukrainian].

17. Putin's hibernation. Non-military aspects of the wars of the new generation. URL: https://geostrategy.org.ua/images/Hybression_finversion.pdf

18. On the Strategy for the Development of the Information Society in the Russian Federation for 2017–2030. Decree of the President of the Russian Federation No. 203 of May 9, 2017. URL: <http://kremlin.ru/acts/bank/41919> [in Russian].

19. Magda, E.V. (2015). Hybrid war: survive and win. Kh.: Vivat, 304 p. [in Ukrainian].

20. Center for information warfare (RF). URL: [https://en.wikipedia.org/wiki/%D0%A6%D0%B5%D0%BD%D1%82%D1%80_%D1%96%D0%BD%D1%84%D0%BE_%D1%80%D0%BC%D0%B0%D1%86%D1%96%D0%B9%D0%BD%D0%BE%D0%B3%D0%BE_%D0%BF%D1%80%D0_%BE%D1%82%D0%B8%D0%B1%D0%BE%D1%80%D1%81%D1%82%D0%B2%D0%B0_\(%D0%A0%D0%A4\)](https://en.wikipedia.org/wiki/%D0%A6%D0%B5%D0%BD%D1%82%D1%80_%D1%96%D0%BD%D1%84%D0%BE_%D1%80%D0%BC%D0%B0%D1%86%D1%96%D0%B9%D0%BD%D0%BE%D0%B3%D0%BE_%D0%BF%D1%80%D0_%BE%D1%82%D0%B8%D0%B1%D0%BE%D1%80%D1%81%D1%82%D0%B2%D0%B0_(%D0%A0%D0%A4))

21. Shevchuk, P. Information and psychological war of Russia against Ukraine: how to counteract it. URL: http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAG E_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/DeVr_201

22. Zhukovskaya, D. Joseph Goebbels — media theorist of the Third Reich. URL: http://www.historicus.ru/joseho_Gebbels_teretik_SMI_Tretyego_Reiha/

23. Manoilo, A.V. To the question of the content of the concept of «information war». URL: <http://ashpi.asu.ru/ic/?p=1552>

24. Valyushko I.A. (2018). Information security of Ukraine in the context of the Russian-Ukrainian conflict. Dis. k. polit. n. Diplomatic Academy of Ukraine under the Ministry of Foreign Affairs of Ukraine. Kyiv, 210 p. [in Ukrainian].

Oleksandr Dzhus

*Military Institute of the Taras Shevchenko National University of Kyiv
(Kyiv, Ukraine)*

<https://orcid.org/0000-0003-4572-6860>

e-mail: aldzhus@ukr.net

CONCEPTUAL FOUNDATIONS OF THE INFORMATION WAR IN THE MODERN CONDITIONS OF THE ARMED AGGRESSION OF THE RUSSIAN FEDERATION AGAINST UKRAINE

Abstract

Information wars are implemented by specific tools, methods, techniques, technologies, etc., but necessarily in a multitude, jointly, at different levels, because the information environment, with its information flows and information impacts of various kinds, is characterized by a combination of dynamic factors that can affect a person direct or indirect, immediate or delayed impact.

Mass media have become a special catalyst and carrier of information wars. Critical discourse on this new media reality, inspired by states that support aggressive geopolitics, is also based on the achievements of psychology, the complex of knowledge it presents about the massification of the psyche of the addressee, manipulation techniques as a component of communication technologies.

In the context of the information war waged against Ukraine by the Russian Federation, aimed at imposing certain ideological stereotypes, the study of conceptual foundations, a deep understanding of the mechanisms and interdependencies of information warfare is a highly topical issue for ensuring national security and defense of Ukraine.

Keywords: information war, information security, russian aggression against Ukraine

Стаття надійшла до редакції 22.01.22

© Джус О.А., 2022